

Sammanfattning

Liksom i omvärlden orsakar tobakskonsumtionen i Sverige, och då framförallt cigarettrökning, hälsoproblem hos befolkningen. Hälsoproblemen orsakade av tobakskonsumtion står i Sverige för en större del av den totala sjukdomsördan än alkohol och narkotika tillsammans. Det är därför angeläget att följa tobakskonsumtionens utveckling i landet speciellt med avseende på rökning av cigaretter men även på bruket av snus. Sveriges tobakskonsumtion är unik ur ett internationellt perspektiv eftersom vi har en hög förbrukning av snus samtidigt som cigarettkonsumtionen är relativt låg. I denna rapport presenteras aktuella skattningar av den totala cigarett- och snuskonsumtionen i Sverige på basis av både försäljningsuppgifter och data från Monitormätningarna. De senaste uppgifterna som redovisas är från 2017 vilket är året efter det då Sverige genomförde flera större förändringar i tobakslagstiftningen för att anpassa denna till EU:s tobaksdirektiv.

Den totala konsumtionen av cigaretter och snus

- Under 2017 skattades den totala cigarettkonsumtionen i Sverige till totalt ca 5,4 miljarder cigaretter vilket motsvarade 650 cigaretter per invånare 15 år och äldre.
- 90,3 procent av cigaretterna var inköpta och beskattade i Sverige (registrerade) medan övriga andelar var oregistrerade och bestod av resandeförsel (8,4 %) respektive smuggling (1,3 %).
- Under de senaste sex åren har den genomsnittliga cigarettkonsumtionen varit stabil medan nedgången sedan 2003 uppgår till ca 30 procent. Den mer långsiktiga nedgången berör både registrerade och oregistrerade cigaretter.
- Under 2017 konsumerades 6,1 miljoner kg snus i Sverige vilket motsvarar 0,73 kg per invånare 15 år och äldre.
- 97 procent av snuset var inköpt och beskattat i Sverige och 3 procent var inköpt i samband med utlandsresor (resandeförsel).
- Snuskonsumtionen uttryckt i antal kg är idag lägre än 2003 men har varit i stort oförändrad sedan 2008. En skattning av konsumtionen i termer av antal dosor tyder däremot på en ökning under perioden vilket förklaras av att vikten på den genomsnittliga dosan blivit lägre.

Tobaksvanor utifrån självrapporterade uppgifter

Tobak totalt

- Under 2017 hade i genomsnitt en fjärdedel (25 %) av Sveriges befolkning (17–84 år) använt tobak (rökt och/eller snusat) vid minst något tillfälle den senaste månaden. Sedan 2007 har tobaksanvändningen varit relativt stabil.
- Andelen män som använder någon form av tobak (röker och/eller snusar) är betydligt högre än bland kvinnor. Under 2017 hade 32 % av männen använt tobak under den senaste månaden mot 18 % av kvinnorna. Medan männens tobakskonsumtion varit

relativt oförändrad sedan 2007 har andelen kvinnor som använder tobak minskat från 21 till 18 %.

- Gällande tobaksanvändnings omfattning i olika åldersgrupper uppmättes 2017 den högsta andelen bland personer 17–29 år. Andelen minskar med stigande ålder.
- Det är inte så stora skillnader i andelen tobaksanvändare mellan länen i Sverige, men undantag finns. Andelen tobakskonsumenter låg på 33 % i det län där högst andel uppmättes och 22 % i de med lägst användning.

Cigaretter

- I genomsnitt hade 13 % av Sveriges befolkning (17–84 år) rökt vid minst något tillfälle den senaste månaden under 2017. Omkring 7 % hade rökt dagligen och 6 % hade rökt sporadiskt. Kvinnor och män rökte i ungefär samma utsträckning. Yngre rökte i betydligt större utsträckning än äldre. I den yngsta åldersgruppen 17–29 år är andelen sporadiska rökare påfallande hög.
- Det är endast andelen dagligrökare som sjunkit medan andelen sporadiska rökare har legat på en mer oförändrad nivå. Nedgången av dagligrökning har skett under den första delen av studieperioden dvs. fram till åren 2010–11 och har på senare år legat förhållandevis stabil.
- Då det antal cigaretter rökarna själva uppger att de röker fördelas på hela befolkningen framgår att det genomsnittliga antalet cigaretter som konsumeras i Sverige per år torde ha minskat med mer än 40 % sedan 2007. Sedan år 2003 (det år den totala anskaffningen jämförs med – se ovan) har denna nivå minskat med mer än 50 %. Sedan åren runt 2010 har utvecklingen emellertid varit förhållandevis stabil.

Snus

- Under 2017 hade i genomsnitt 16 % av befolkningen snusat den senaste månaden. Omkring 13 % var dagliga användare och 3 % var sporadiska snusare. En klar majoritet av snusarna var män. Var fjärde man (25 %) hade snusat senaste månaden jämfört med 7 % av kvinnorna. Över 80 % av de manliga snusarna snusade dagligen jämfört med strax över 60 % av de kvinnliga snusarna.
- Till skillnad från andelen rökare har andelen snusare legat runt en mer stabil nivå sedan 2007, särskilt sett till utvecklingen bland männen. Bland kvinnor har andelen snusare ökat – från 4 % 2007 till lite drygt 7 % år 2017.
- Det självrapporterade antalet snusdosor dagligsnusarna konsumerar ökade mellan 2007 och 2017 med 7 %.

E-cigaretter

- Under 2017 hade i genomsnitt 2 procent av befolkningen i Sverige använt e-cigaretter någon gång under de senaste 30 dagarna, varav en tredjedel hade gjort det dagligen.
- Av de som använt e-cigaretter utgjordes den största delen av män samt av personer i den yngsta åldersgruppen 17–29 år.